

MILJØVERNDEPARTEMENTET

Naturmangfoldloven - Forvaltningsstyrenes kart og kompass

Statssekretær Heidi Sørensen
Avdelingsdirektør Torbjørn Lange

Nasjonalparkkonferansen 2011
Røros, 3. mars 2011

Foto: Marianne Gjorv

Naturmangfoldloven er, uten tvil, den viktigste loven som er laget om norsk natur. For første gang har vi en lov som omfatter både bærekraftig bruk og vern, og som adresserer alle sektorer i samfunnet. Tidligere hadde vi en lov om vern og mange andre lover om ulik bærekraftig bruk av natur, men ikke en lov som ser bærekraftig bruk og vern i sammenheng.

Loven har allerede rukket å bli nominert til "The Future Policy Award 2010" for beste lov om naturmangfold. Det var Costa Rica som vant prisen, som ble delt ut i Nagoya i Japan under partsmøtet for biomangfoldkonvensjonen i oktober 2010. Det var vel fortjent. Naturmangfoldloven var blant de seks lovene som var med i den avsluttende runden. Det er vi stolte av.

Vår viktigste natur

Nasjonalparker, landskapsvernområder og reservater er vår viktigste natur. Vi har et særlig ansvar for å ta vare på den.

Dette ansvaret skal nå forvaltes av dere som sitter i nasjonalpark- eller verneområdestyrene. Det hviler derfor et stort ansvar på dere, både for å ta vare på naturen, og for å videreutvikle den gjennom skjøtsel, tilrettelegging og markedsføring.

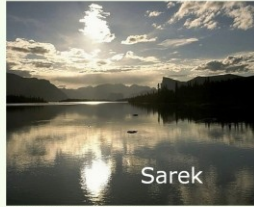
Nasjonalparker internasjonalt

Yellowstone

Foto: Daniel Mayer, Wikimedia Commons

Yellowstone - verdens første nasjonalpark, 1872

Sarek

Foto: M Klüber Fotografie, Wikimedia Commons

Europas første nasjonalparker kom i Sverige i 1909

Nordøst-Grønland

Foto: Irene Bauer

Verdens største nasjonalpark er på ca 700 000 km²

De største samlede vernede arealene finnes i Canada, USA og Australia

Yosemite

Foto: Marianne Gjerv

Afrika har seks av verdens ti største nasjonalparker

Masai Mara

Foto: Morten Nordskog

3

[klikk] Yellowstone nasjonalpark ble opprettet i 1872 og er verdens første nasjonalpark. Deretter etablerte Australia og Canada sine første nasjonalparker i henholdsvis 1879 og 1887.

[klikk] Europas første nasjonalparker ble opprettet i Sverige i 1909, i alt 9 områder. Abisko (1909), Stora Sjöfallet (1909), Sarek (1909), Pieljekaise (1909), Sånfjället (1909, utvidet 1989), Hamra (1909), Ängsö (1909, utvidet 1988), Garphyttan (1909) og Gotska Sandön (1909, utvidet 1963 og 1988).

Sverige var 53 år før Norge, som etablerte sin første nasjonalpark i 1962.

[klikk] Verdens største nasjonalpark, Nordøst-Grønland, er på ca. 700 000 km². Den er på to ganger fastlands-Norges areal.

[klikk] Utenom Nordøst-Grønland, er de største samlede vernede arealene i Canada, USA og Australia.

[klikk] Seks av verdens ti største nasjonalparker ligger i Afrika

Internasjonale mål og miljøkonvensjoner

Internasjonale mål og miljøkonvensjoner

Innen 2020 er minst

- 17 prosent av land og ferskvann, og
- 10 prosent av kyst- og marine områder vernet.

Flere internasjonale konvensjoner fremhever viktigheten av områdebeskyttelse for å sikre arter. De aller fleste av de omtalte konvensjonene inneholder dessuten bestemmelser om beskyttelse av områder av hensyn til de samlede verneverdiene i området, dvs. beskyttelse av naturtyper eller landskap.

Viktige miljøkonvensjoner for naturmangfold:

- Konvensjonen om biologisk mangfold
- Bernkonvensjonen
- Bonnkonvensjonen
- Ramsarkonvensjonen
- Verdensarvkonvensjonen

Grunnloven

Dovrefjell – Sunndalsfjella nasjonalpark

Grunnloven er den loven som har høyest rang i Norge.

Den anviser både en rettighet og er en programerklæring. Den har også betydning for tolkningen og skjønnsutøvelsen etter alle lover som berører naturmangfold.

Videre gir den beskjed om at det skal gis nærmere bestemmelser til å gjennomføre disse grunnsetninger. Naturmangfoldloven tjener til å gjennomføre grunnloven på dette punktet.

Historisk tilbakeblikk

Foto: Ola Glesne

1910-loven: Arter og mindre steder
Fredet naturminne i Ullevål Haveby

Foto: Bård Løken ©NN, Samfoto

1954-loven: Vern av område
Rondane nasjonalpark (1962)

Foto: Mari Lise Sjong

1970-loven: Systematisk og moderne
Femundsmarka landskapsvernområde

Foto: Marianne Gjorv

2009: Naturmangfoldloven
Bærekraftig bruk og vern

6

To hovedretninger i forvaltningen av natur:

- Bærekraftig bruk av natur. Bruk og høsting.
- Naturens opplevelses- og egenverdi.

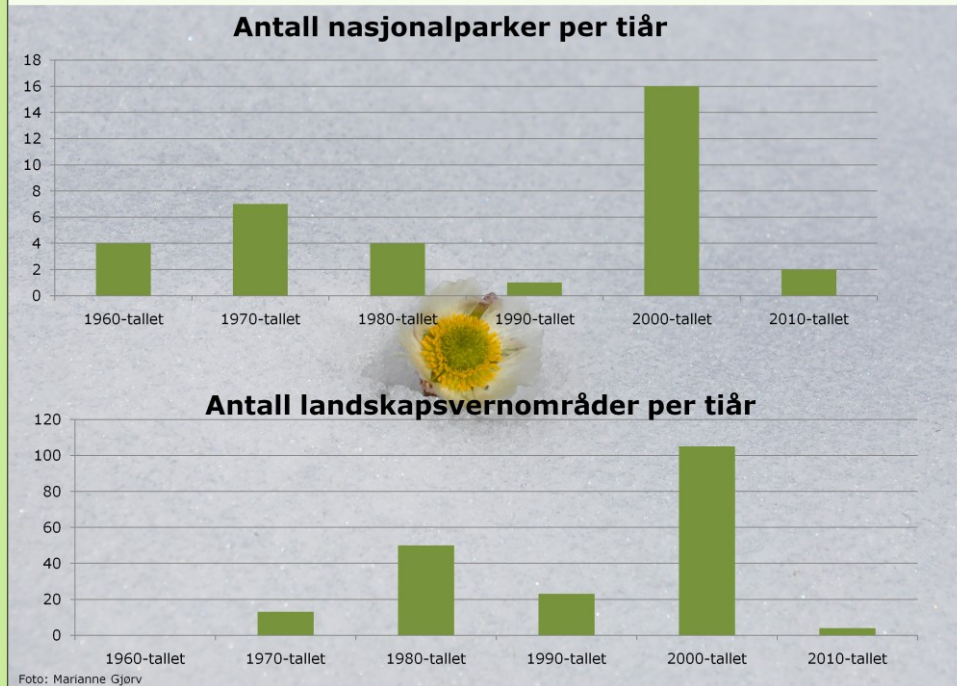
1910-loven: En vernelov! Av enkeltobjekter og mindre områder. Bilde: Vernet eik (naturminne) i Ullevål Haveby i Oslo. Eika er sannsynligvis 2-300 år gammel. Ikke hjemmel for å etablere nasjonalparker eller landskapsvernområder!

1954-loven: En vernelov. I tillegg til vern av arter og mindre områder, åpner loven for vern av områder, inkludert nasjonalparker. Bildet viser Rondane nasjonalpark, som er vår første nasjonalpark (1962). I alt sju nasjonalparker er etablert etter 1954-loven. Selv om det var hjemmel til å etablere landskapsvernområder etter 1954-loven, så ble ingen slike områder etablert.

1970-loven: I 1970 fikk vi en ny og meget moderne naturvernlov, som fortsatt bare hadde regler om vern. Den var en mer systematisert og moderne vernelov, med formål, vernekategorier, vilkår for vern og rettsvirkninger. Det er etablert 24 nasjonalparker etter 1970-loven. I tillegg kan det nevnes at det første landskapsvernområdet kom 9. juli 1971. Det heter Femundsmarka landskapsvernområde og ligger i Engerdal kommune i Hedmark fylke og i Røros kommune i Sør-Trøndelag fylke.

2009-loven: Naturmangfoldloven er en lov som har mål, prinsipper og regler for bærekraftig bruk og vern av norsk natur. Dette er en lov for bærekraftig bruk og vern av natur. Det er etablert tre nasjonalparker etter naturmangfoldloven: Breheimen, Sjunkhatten og Rohkunborri. På mange måter forener naturmangfoldloven de to hovedtradisjonene i forvaltningen av natur.

Vi har 34 nasjonalparker i Norge

Det gjenstår etablering av to nye nasjonalparker og utvidelse av to eksisterende parker for å slutføre Nasjonalparkplanen.

Nasjonalparker per tiår:

1960-tallet: 4 parker

1970-tallet: 7 parker

1980-tallet: 4 parker

1990-tallet: 1 park

2000-tallet: 16 parker (Breheimen vernet etter naturmangfoldloven)

2010-tallet: 2 parker etter naturmangfoldloven (Sjunkhatten og Rohkunborri).

Landskapsvernområder per tiår:

1960-tallet: Ingen landskapsvernområder

1970-tallet: 13 landskapsvernområder

1980-tallet: 50 landskapsvernområder

1990-tallet: 23 landskapsvernområder

2000-tallet: 105 landskapsvernområder

2010-tallet: 4 landskapsvernområder.

Forvaltningen av verneområdene skal være **kunnskapsbasert**. Verneområdene er opprettet fordi områdene er unike i nasjonal sammenheng. I verneområdene skal verneverdiene ha forrang i forhold til annen aktivitet. Her vil forvaltningsplaner og skjøtselsplaner spiller en viktig rolle.

Vi har fått en ny forvaltningsmodell, der det er etablert et særskilt forvaltningsorgan bestående av kommunepolitikere, inkludert ordførere, representanter fra fylkestinget og representanter oppnevnt av Sametinget der samiske interesser er berørt. Alle representanten er likestilte.

Verneområdene skal forvaltes innenfor rammen av naturmangfoldloven og verneforskriftene. Den nye modellen vil sikre en enhetlig forvaltning, slik at styrene innenfor de rammer som settes, skal forvalte området til beste for nasjonen og i tråd med internasjonale forpliktelser.

Forvalterens rolle

Nasjonalparkforvalteren

Nasjonalparkforvalteren er sekretær for styret

Forbereder saker for styret

Ansatt i staten, men forankres i et lokalt fagmiljø

9

Foto: Marianne Gjerv

En nasjonalpark- /områdeforvalter er en fagperson som skal ha kunnskap og kompetanse på naturforvaltningsområdet.

Nasjonalpark-/områdeforvalteren er sekretær for nasjonalparkstyret eller verneområdestyret. Sekretæren er underlagt styret i alle saker som angår forvaltningen av verneområdet.

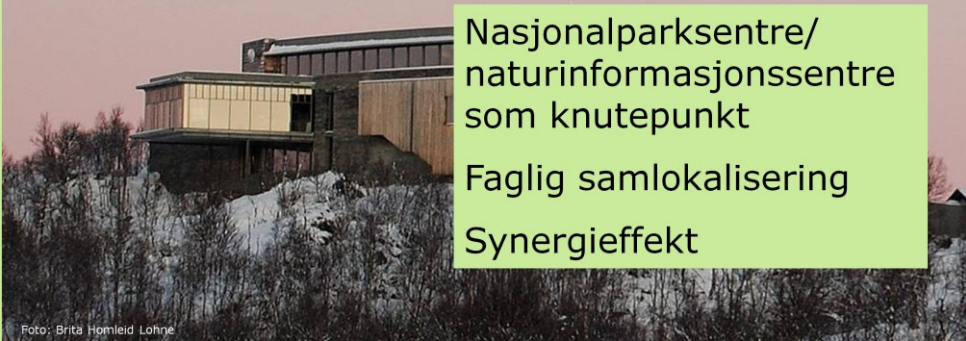
Sekretæren forbereder alle saker for styret. Styret velger om de ønsker å følge tilrådingen fra forvalteren eller ikke. Dersom styret velger et annet utfall av saken enn det forvalteren har innstilt på, må styret begrunne dette. Dette kan de be forvalteren om. Men dersom styret ønsker et vedtak loven ikke gir hjemmel for, kan de ikke be forvalteren begrunne vedtaket.

Forvalteren er ansatt hos Fylkesmannen. Dette er for å sikre at forvalteren er en del av og har tilgang til et fagmiljø hvor det er både naturforvaltnings-, landbruks- og juridiske kompetanse. Dette er en styrke ved ordningen.

Oppbygging av miljøfaglig fellesskap

Foto: Rigmor Solem

Nasjonalparksentre/
naturinformasjonssentre
som knutepunkt
Faglig samlokalisering
Synergieffekt

10

Foto: Brita Homleid Lohne

Vi ønsker at forvalteren plasseres lokalt i et fagmiljø knyttet til et nasjonalparksenter hvor det er senteransatte og kanskje ansatte fra Statens naturoppsyn. Dermed vil forvalteren i det daglige ha et fagmiljø rundt seg lokalt, samtidig som vedkommende har tilgang til fagmiljøet hos fylkesmannen.

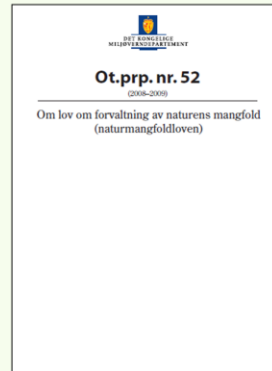
Det er viktig at det skapes et miljøfaglig fellesskap i geografisk nærhet til verneområdene.

Sentrene bør utvikles til knutepunkter for naturformidling og naturveiledning og synergieffekter må utnyttes. Samlokalisering av bl.a. nasjonalparkforvalter, Statens naturoppsyn, naturveiledere og andre fagpersoner med tilknytning til verneområder, vil legge grunnlag for en kunnskapsbasert forvaltning og utvikle viktige kompetansemiljøer i lokalsamfunnene.

Naturmangfoldloven

- En lov bestående av 10 kapitler og 77 paragrafer samt 15 endringer i andre lover

- Kapittel I Formål og virkeområde
- Kapittel II Almennlige bestemmelser om bærekraftig bruk
- Kapittel III Artsforvaltning
- Kapittel IV Fremmede organismer
- Kapittel V Områdevern
- Kapittel VI Utvalgte naturtyper
- Kapittel VII Tilgang til genetisk materiale
- Kapittel VIII Myndigheter etter loven, tilsyn
- Kapittel IX Håndheving og sanksjoner
- Kapittel X Avsluttende bestemmelser

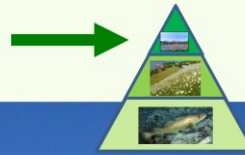

Hva bør dere så kunne mer om? Jo, naturmangfoldloven!

Det er det mest omfattende lovverk som er utarbeidet om norsk natur noensinne!

Lovens grunnidé: samle alle mål og prinsipper i én lov, framfor å legge disse inn i 36 sentrale areallover.

Verneområder

16,5 % av fastlands-Norge er vernet

12

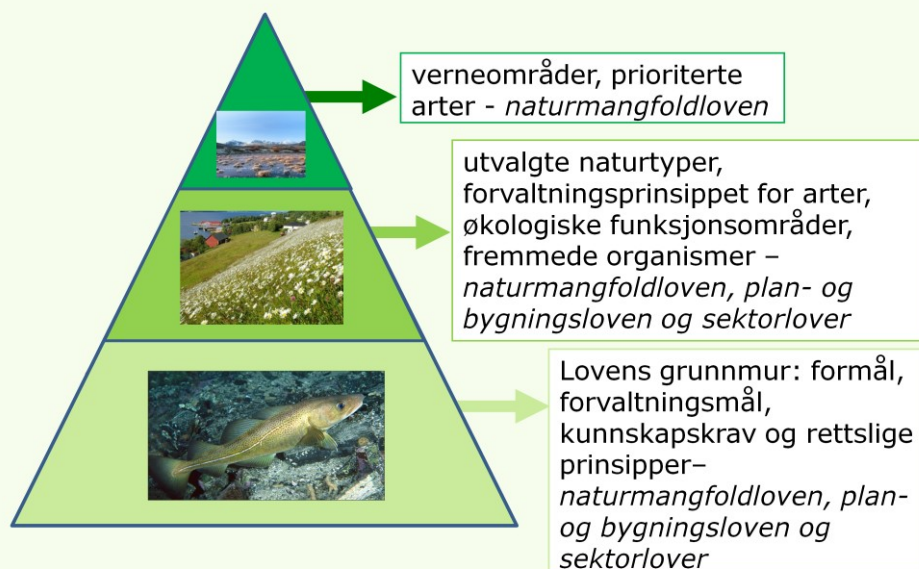
Foto: Øivind Daniëvig

Rondane nasjonalpark

Ca 16,5 % av fastlands-Norge er vernet per 1. mars 2011. Dette utgjør størrelsen på Oppland (25 191 km²), Sør-Trøndelag (18 831 km²) og Aust-Agder (9 211 km²) fylker til sammen!

En av hovedoppgavene til nasjonalparkstyrene er forvaltning og skjøtsel. Forvaltningsplaner og økt fokus på kunnskap og kompetanse blir viktig.

Naturmangfoldlovens hovedgrep

13

Kilde: Miljøverndepartementet
Fotos: Bård Løken, Asbjørn Børset, Erling Svensen

Denne pyramiden viser naturmangfoldlovens hovedgrep.

Øverst i pyramiden har vi verneområder og prioriterte arter; det mest verdifulle og indrefiléten av norsk natur.

I **mellomsjiktet** er det natur som krever spesielle hensyn, bl.a. utvalgte naturtyper, der man må sikre arter gjennom bærekraftig bruk (høsting og fangst) og der noe truer natur (fremmede organismer).

Nederst har vi **grunnmuren**, med formål, forvaltningsmål og prinsipper. Dette gjelder for alle tiltak som berører naturmangfold.

Mål for områdevern

Bildet er fra Einevarden naturreservat i Vågsøy kommune i Sogn og Fjordane.

Målene har natur i sentrum.

Verneområder skal bidra til bevaring av minst ett av de lovbestemte målene.

Andre mål som ikke følger av loven, f.eks. friluftsliv, samisk bruk, kan være delmål med vernet.

Og går vi mer juridisk til verks, betyr målbestemmelsen at vernet må begrunnes tydeligere enn i dag. Formålet med vernet vil være styrende for hva som er tillatt og hva som er forbudt. Det har følgelig stor betydning i alle saker om tillatelser og dispensasjoner i verneområder.

Nasjonalparker

Større naturområder
uten tyngre naturinngrep
Kravet om statsgrunn oppheves
Sikre en uforstyrret opplevelse av
naturen

Galdhøpiggen, Jotunheimen nasjonalpark

15

Foto: Marianne Gjørvi

Bildet er fra toppen av Galdhøpiggen i Jotunheimen nasjonalpark. Naturmangfoldlovens kapittel fem og vernebestemmelsene gjelder på tvers av sektorer. Det betyr at det ikke kan fattes vedtak etter annet lovverk som går på tvers av vernebestemmelsene.

Større naturområder uten tyngre naturinngrep: Dagens regler for opprettelse av nasjonalparker videreføres. Hensyn til naturtyper og arter, kulturminner og landskapsverdier står sentralt, samt hensynet til friluftsliv.

Kravet til statsgrunn oppheves:

Etter loven kan det opprettes nasjonalparker på private områder alene.

Sikre en uforstyrret opplevelse av naturen: Til opplevelsesverdien hører ikke bare synsinntrykkene, men også opplevelsen av stillhet. Bestemmelsen innebærer bl.a. at virksomhet som medfører støy, f.eks. motorferdsel, bør forbyes i den grad den kan redusere opplevelsesverdien.

Landskapsvern- områder

Helheten i
landskapet

Pågående
virksomhet

Forholdet til
reguleringsplaner

16

Innerdalstårnet i Trollheimen,
landskapsvernomsråde

Foto: Marianne Gjerv

Landskap som helhet vil stå mer sentralt:

Det innebærer at helheten og landskapet står sentralt. Der enkeltarter eller naturtyper har behov for spesielt vern uavhengig av landskapsinntrykket, bør andre vernekategorier, for eksempel naturreservat benyttes, enten alene eller i kombinasjon med kategorien landskapsvernomsråde. Men det er hjemmel for å beskytte enkeltarter, f.eks. villrein, i et landskapsvernomsråde.

Pågående virksomhet kan fortsette:

Så lenge det ikke motvirker verneformålet kan f.eks. jordbruk, skogbruk og fiske fortsette og utvikles. Skogbruksvirksomhet er pågående virksomhet, selv om skogen kan ha stått urørt i lang tid som følge av lang omløpsti i skogbruket.

Det kan gis bestemmelser som begrenser flatestørrelser og gir hjemmel for avgrensning av slike inngrep av hensyn til landskapsverdiene. Dette samsvarer stort sett med det som er situasjonen etter gjeldende naturvernlov.

Muligheten til å gjennomføre reguleringsplan i strid med landskapsvernomsråde oppheves:

Det vil si at en kommune ikke kan vedta en reguleringsplan som er i strid med vernet.

Naturreservater

Områdets funksjon for naturmangfold
Kravet om urørt natur utgår
Bruk og aktive gjenopprettingstiltak

17

Foto: Asbjørn Børset

Områdets funksjon for naturmangfold:

Vilkårene er først og fremst knyttet til områdets funksjon for naturmangfoldet.

Omfatter også områder som ikke er uberørt:

Dette innebærer at også områder som tidligere har vært utsatt for inngrep, kan vernes som reservat. Forutsetningen er at den aktuelle funksjonen/kvaliteten fremdeles er til stede eller kan restaureres/gjenskapes. Eksempler på dette kan være opprensning i vannforekomster eller fjerning av veier eller andre tekniske inngrep. Det kan videre være tale om å skape helt nye biotoper, f.eks. en ny dam.

Økt vekt på bruk og aktive gjenopprettingstiltak: Der det opprettes naturreservater som krever aktive gjenopprettingstiltak, eller der bruk er en forutsetning for å ivareta verneformålet, skal det på vernetidspunktet foreligge et utkast til plan for skjøtsel.

Biotopvernområder

Bestemmelsen avløser naturvernloven,
viltloven og lakse- og innlandsfiskloven
Bestemte arter

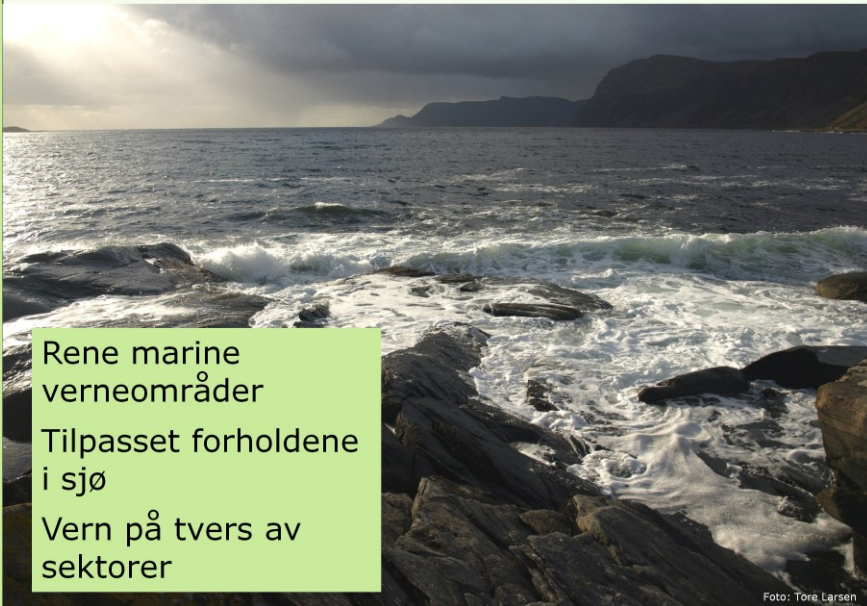
18

Foto: Erik Johan Blomdal

Bildet viser Sønstegård plante- og dyrefredningsområde i Vestfold.

Bestemte arter: Vilkåret for biotopvern er at enkeltarter trenger en særskilt beskyttelse. De arter som skal beskyttes må nevnes særskilt.

Marine verneområder

Rene marine
verneområder

Tilpasset forholdene
i sjø

Vern på tvers av
sektorer

19

Foto: Tore Larsen

Bildet viser Stadtlandet.

Rene marine verneområder, herunder naturverdier som er økologiske betingelser for landlevende arter.

Tilpasset forholdene i sjø: Ingen egne kategorier vern, men fleksibilitet med hensyn til hva som kan vernes og hvilke restriksjoner som kan pålegges.

Sektorovergripende vern: Der det er behov for vern mot flere typer virksomheter eller bruk. De samme vilkår som nasjonalparker, landskapsvernområder og naturreservater. Rettsvirkningene kan være like strenge som for reservater. Restriksjoner på aktivitet skal stå i forhold til verneformålet.

Der beskyttelsen kun består av nærmere bestemte regler om utøving av fiske, fastsettes den etter havressursloven. Dette gjelder kun for fiske og gjelder ikke for andre aktiviteter.

Alminnelige bestemmelser om bærekraftig bruk

Kunnskapsgrunnlaget

Føre-var-prinsippet

Prinsippet om samlet belastning

Prinsippet om at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver

I beslutningene skal bestemmelsene:

- inngå som del av saksforberedelsen
- inngå i den skjønnsmessige vurderingen av om tiltaket skal tillates

20

Sjunkhatten nasjonalpark

Foto: Halvard Tøftan

Alminnelige bestemmelser om bærekraftig bruk:

- Kunnskapsgrunnlaget; både vitenskaps- og erfaringsbasert. eksisterende og noen ganger ny kunnskap
- Føre-var-prinsippet
- Prinsippet om samlet belastning
- Prinsippet om at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver.

I beslutningene skal bestemmelsene:

- inngå som del av saksforberedelsen
- inngå i den skjønnsmessige vurderingen av om tiltaket skal tillates.

Verneforskriften og forvaltningsplanen

Verneforskriften er sammen med naturmangfoldloven, sentral i forvaltningen av verneområder.

Det viktigste dokumentet styret skal utarbeide, eller revidere, er forvaltningsplanen. Den vil konkretisere de juridiske rammene og si hva som er greit i et verneområde, hva man søker om og hva som absolutt ikke kan tillates. Her er det viktig at mulighetsrommet for hva som kan skje i verneområdet synliggjøres og klargjøres.

Utøvelse av myndighet

Tillatelser
Dispensasjoner

Femundsmarka nasjonalpark

22

Foto: Mari Lise Sjong

Og så over til de mer sentrale juridiske temaene for nasjonalparkstyret: tillatelser og dispensasjoner.

Tillatelser: Tas inn i verneforskriften for å synliggjøre hva det kan gis tillatelse til i verneområdet. Det er ingen automatikk i at tillatelse gis, men ved at man tar inn en tillatelsesbestemmelse, sier man at tiltak eller bruk kan tillates dersom det skjer på en naturfaglig forsvarlig måte. Det er altså mer et spørsmål om hvilke vilkår som kan eller bør settes. Det har formodning mot seg at tiltaket er i strid med vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig.

Videre kan tillatelsesbestemmelsen inneholde særskilte vilkår som at tiltaket må være "nødvendig" for at det kan tillates. Da må det vilkår oppfylles først, f.eks. at det er nødvendig å føre opp en seterbu fordi det ikke er andre seterbuer eller hytter i området som kan brukes til samme formål.

Dispensasjon: Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak **dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig**, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig.

Hva som anses å være i strid med verneformålet, vil variere fra en vernekategori til en annen og med formålet i den enkelte verneforskrift. F.eks. kan praksis være strengere i naturreservater enn i nasjonalparker og særlig landskapsvernområder, og praksis vil også kunne bero på miljøtilstanden i det enkelte verneområdet. Jo mer robust en art eller naturtype er som vil bli påvirket av et tiltak eller en bruk, så vil det være et av flere momenter som taler for at dispensasjon gis. Det må dessuten ses i sammenheng med tiltakets omfang, art og plassering vurdert opp mot verneformålet. Det vil som regel ikke være mulig å dispensere for tiltak og bruk som forutsetter større tekniske inngrep.

For det andre er det et vilkår at tiltaket **ikke «påvirker verneverdiene nevneverdig»**. Ved at bestemmelsen bruker ordet «nevneverdig» vises at det skal være en ganske snever adgang til dispensasjon, og bare i de tilfeller tiltaket vil ha begrenset virkning for verneverdiene. Siktemålet med denne presiseringen er å sikre at vernevedtaket ikke uthules gjennom omfattende dispensasjoner. Bestemmelsen gir også en klar anvisning på at hensynet til verneverdiene skal være overordnet f.eks. næringsinteresser. Men det ligger i dette at det kan gis dispensasjon selv om verneverdiene påvirkes noe, men ikke er i strid med formålet med vernet.

Søknad om dispensasjon skal inneholde **nødvendig dokumentasjon** om tiltakets virkning på verneverdiene.

Forvaltningsmyndigheten **skal begrunne og vise hvordan forvaltningsmyndigheten har vurdert virkningene som dispensasjonen kan få for verneverdiene**, og hvilken vekt de er lagt på dette. I dette inngår også en vurdering, vektlegging og synliggjøring av de alminnelige bestemmelser i **lovkap. II** i naturmangfoldloven.

Hvis et tiltak trenger tillatelse både etter verneforskriften og etter annet lovverk, kan tiltakshaver velge å søke om tillatelse parallelt. **Vedtaket skal i slike tilfeller først fattes etter verneforskriften**, dersom ikke annet følger av verneforskriften eller forvaltningsmyndighetens samtykke.

Forvaltning, skjøtsel og tilrettelegging

Her er stien på vei opp til fjellet Skålatårnet i Sogn og Fjordane [klikk inn animert bilde]. Der gjør Statens naturoppsyn en viktig jobb med å steinsette den delen av stien som er mest utsatt for slitasje, slik vi ser på dette bildet.

Natur er truet i 30-38 % av verneområdene. Av dette er 25% truet av gjengroing, 19% truet av forstyrrelser og 13% truet av fremmede arter.

Forvaltningsplanen står sentralt: Forvaltningen av verneområdene skal styrkes. Forvaltning og skjøtsel er avgjørende for opprettholdelse av verneverdiene.

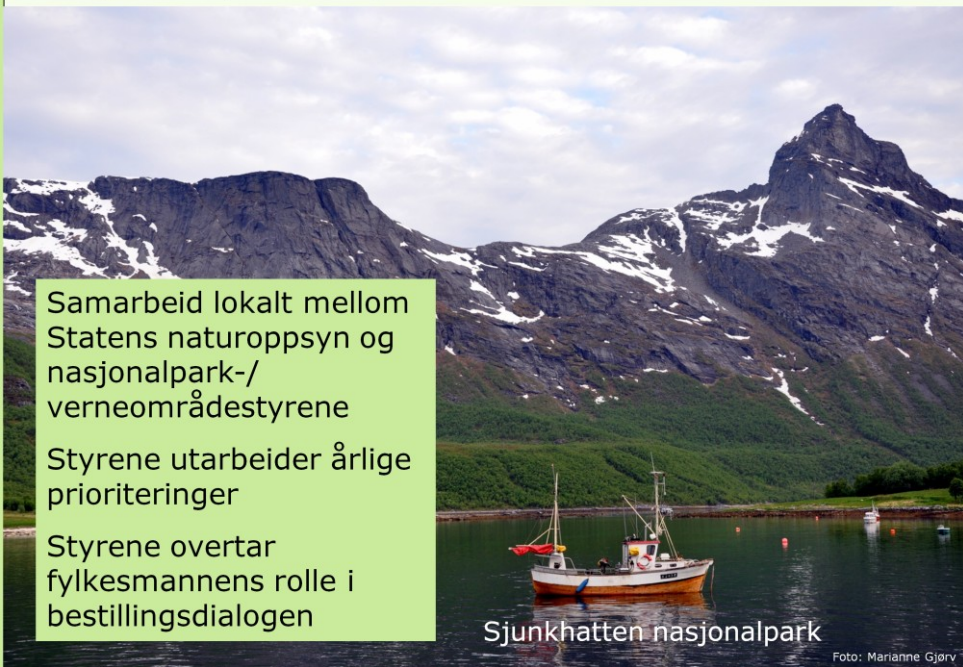
Utkast til forvaltningsplan for de store verneområdene skal etter naturmangfoldlov legges frem samtidig med vernevedtaket.

Også for områder der det er behov for skjøtsel for å gjenopprette eller beholde verneverdier, skal det foreligge utkast til skjøtselsplan på tidspunktet for vernevedtak.

Konkrete forvaltnings- og skjøtselstiltak skal bidra til informasjon og tilrettelegging, kanalisering av ferdsel, motvirke trusselfaktorene og bekjempe fremmede arter.

Forvaltning og skjøtsel bidrar også til at vi skal kunne "selge" verneområdene bedre.

Statens naturoppsyn og nasjonalparkstyrene

Samarbeid lokalt mellom Statens naturoppsyn og nasjonalpark-/verneområdestyrene

Styrene utarbeider årlige prioriteringer

Styrene overtar fylkesmannens rolle i bestillingsdialogen

24

Bildet viser Sjunkehatten nasjonalpark i Nordland, som ble opprettet i 2010.

Forvaltningstiltak iverksettes i samsvar med vedtatte forvaltningsplaner/skjøtselsplaner.

Nasjonalparkstyret skal utarbeide årlige prioriteringer av skjøtsels- og forvaltningstiltak i verneområdene.

Det skal være en bestillingsdialog mellom nasjonalparkstyret, Direktoratet for naturforvaltning og Statens naturoppsyn sentralt. Nasjonalparkstyret tildeles årlig midler til skjøtsel og forvaltning til prioriterte tiltak i henhold til vedtatte forvaltningsplaner/skjøtselsplaner.

Tildelingene skjer over budsjettet til Direktoratet for naturforvaltning og Statens naturoppsyn, ut i fra de budsjettmessige rammer det enkelte året.

Et flatt grunnbeløp vurderes av Miljøverndepartementet til alle styrer.

Naturveiledning og informasjon

Spredning av kunnskap gjennom veiledning og informasjonsvirksomhet er en viktig oppgave.

Vi har 15 nasjonalparksentre i Norge.

Statens naturoppsyn gjør en viktig jobb med å informere allmennhet. De jobber både overfor skoler og gjennom naturveiledning. Statens naturoppsyn stiller også ofte opp på ulike arrangementer , som f.eks. friluftslivets uke eller åpningsmarkeringer for verneområder.

Verneområdene er en ressurs

Utvikling av nasjonalparklandsbyer og nasjonalparkkommuner skal styrke verdiskapningen i kommuner og lokalsamfunn med utgangspunkt i nasjonalparkenes verdi som kvalitetsstempel på villmarksnatur.

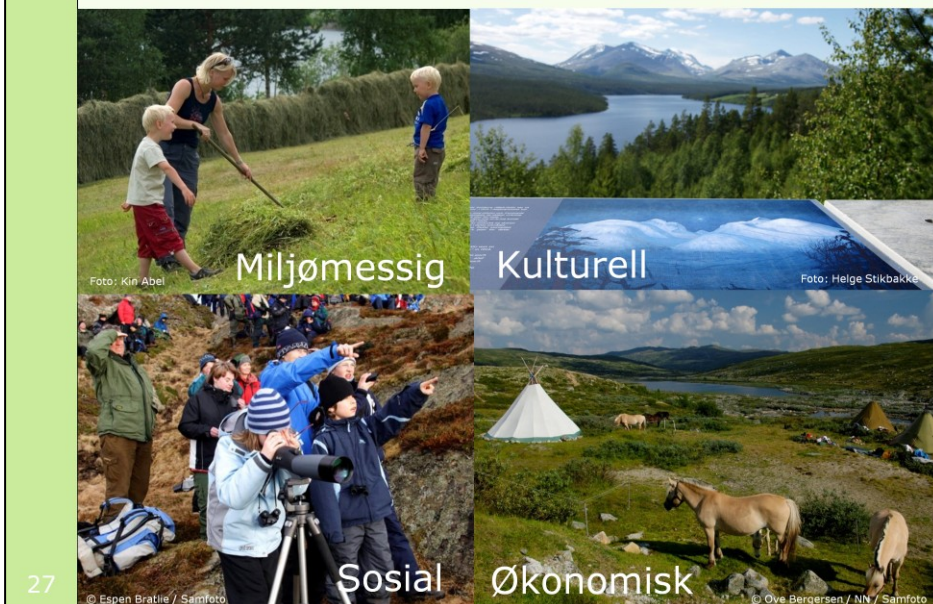
Vi har **fem nasjonalparklandsbyer**; Fossbergom i Lom kommune, Geilo i Hol kommune, Jondal i Jondal kommune, Storslett i Nordreisa kommune og Vingelen i Tolga kommune. Disse bidrar med tilrettelegging i og markedsføring av nasjonalparkene.

Nasjonalparklandsbyene er med i verdiskapningsprogrammet for naturarven. Gjennom å utvikle felles mål og strategier, bidrar de til å bygge opp og dele kompetanse og skape synlige tiltak i lokalsamfunnene.

31 kommuner er nasjonalparkkommuner. Hovedkriteriet for tildeling av status som nasjonalparkkommune, er at kommunen skal ha nasjonalparkareal på minimum 30 % av kommunearealet, 300 km² eller en hel nasjonalpark innenfor sine grenser. Nasjonalparkkommunene har store muligheter i å utnytte kvalitetene knyttet til nasjonalparkene i sin markedsføring og verdiskapning

Nasjonalparklandsbyer og nasjonalparkkommuner bør utnytte vinn-vinn-situasjoner som kan oppstå i koblingen mellom satsing på natur, kultur, reiseliv og steds- og kommuneutvikling.

Naturarven som verdiskaper

Vi har mye fin natur i Norge, men vi må lære oss å servere den bedre. Verneområdene og andre verdifulle naturområder er en viktig ressurs i samfunnsutviklingen.

Verdiskapningsprogrammet for naturarven skal satse på lokale krefter som vil vise fram natur uten å ødelegge den. Programmet skal legge grunnlaget for ny næringsvirksomhet i distriktene, støtte innovasjon, ideer og nyskaping av opplevelsesprodukter og bygge ned barrierer mellom sektorer.

Det er 15 prosjekter i programmet, som er har fått 25 millioner kroner i støtte i 2010 og 2011. Programmet er et samarbeid mellom Miljøverndepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet.

Verdiskapningsprogrammet skal bidra til:

Miljømessig verdiskapning: god helhetlig planlegging og forvaltning, mindre forurensning, bevaring av naturmangfold, forvaltning som bedrer naturkvaliteten, vern, pleie, restaurering og skjøtsel.

Kulturell verdiskapning: løfte fram lokal identitet og stolthet. Naturmiljøer kan gi opplevelseskvaliteter og dybde til et sted og tilføre stedet symbolsk betydning, Storslagne eller særpregede landskap, en flott utsikt eller å se sjeldne dyr eller planter er en stor opplevelse for de fleste.

Sosial verdiskapning: løfte fram lokal bevissthet og engasjement rundt naturområdene, bidra til lokal stolthet, bidra til at lokalbefolkningen får øynene opp for vernets muligheter.

Økonomisk verdiskapning: De økonomiske ringvirkningene kan innebære bl.a. økning i antall besøkende til området, flere guidede turer, lengre opphold, flere overnattinger i randsonene, mer omsetning av lokal mat og mer besøk til lokale kulturtilbud.

Status i arbeidet

21 nasjonalpark-/verneområdestyrer
34 forvalterstillinger
9 knutepunkter

Rago nasjonalpark

Natur i særklasse

I fellesskap har vi ansvaret for at det mest verdifulle vi har av natur skal sikres for våre etterkommere

29

Bildet viser Trollheimen landskapsvernområde i Sør-Trøndelag.

I fellesskap har vi ansvaret for at det mest verdifulle vi har av natur skal sikres for våre etterkommere.

Dette betyr også på mange unike muligheter til å få fram de verdier verneområdene representerer.

Det er viktig at beskyttelsen av naturen går hånd i hånd med de muligheter som ligger i vernet.